

Tento spis se v ruské literární historii nazývá běžně Děvgenijovy skutky (Devgenijovo dejanije), ač žádný ze zachovaných rukopisů jej pod tímto titulem neuvádí. Rukopisně je doložen z velmi pozdní doby a v podobě, která může být i dosti vzdálená od původního zpracování. Nejstarší zápis potkal stejný osud jako proslulé Slovo o pluku Igorově: byl součástí téhož sborníku ze 16. století, který byl majetkem hraběte Musina-Puškina a shořel při požáru Moskvy roku 1812. Na rozdíl od Slova však tento text opsán nebyl a zpráva o něm se zachovala jen v podobě výpisků ruského historika N. M. Karamzina.¹ Další rukopisy, které se zachovaly, jsou: rukopis se sbírky Tichonravova (T) ze čtyřicátých let 18. století, rukopis ze sbírky Pogodinovy (P) ze 17.–18. století a nověji objevený rukopis ze sbírky Titovy z poloviny 18. století. Soudí se, že zničený rukopis spolu s T tvoří jednu redakci, rukopis P s rukopisem Titovy sbírky redakci druhou.

Ruské zpracování je překladem dosud neznámé byzantské předlohy. V byzantské literatuře byla tato látka pojednána vícekrát, ale i zde je rukopisně doložena až v pozdní době, nejčastěji jako epos, psaný tzv. politickým veršem, tj. patnáctislabičným veršem s cézurou po 8. slabice, který vznikl přetvořením starého hexametru v slabičný verš. Jeden rukopis je psán klasickou řečtinou, další zušlechtěným lidovým jazykem, jeden je prosycen barbarismy a jeden psán prózou. Nejstarší řecký rukopis pochází z 15. století, ostatní lze datovat do 15.–16. století. Moderní

¹ N. M. Karamzin, *Istorija gosudarstva rossijskogo*. Sv. 2, kapitola 12, pozn. 333; sv. 3, kapitola 7, pozn. 72.

vydání řeckých textů pořídili J. Mavrogordato² a P. P. Kalonaros.³ Český čtenář se může seznámit s řeckými texty o Digenisovi v překladu K. Müllera.⁴ Radu edic ruských textů otvírá A. N. Pypin,⁵ později následují další vydání.⁶ Francouzský překlad uveřejnil P. Pascal⁷, anglický H. F. Graham.⁸

Řecké texty představují údajně učená zpracování původních lidových epických písní, které vytvářejí okruh tzv. akritické poezie, tj. básnických skladeb, opěvujících hrdinské činy obránců hranic Byzantské říše. Dnes je známo asi 750 takových lidových písní. Jak dokazovali někteří badatelé,⁹ objevují se v řeckých dílech i četné vlivy poezie arabské. Písně a literární epické skladby již nemají historický charakter, neváží se ke konkrétním historickým událostem, takže je velmi těžké jejich vznik datovat. Za jejich hrdinou je snad skryt Diogenés, velitel maloasijských byzantských sborů, který podle kronikáře Theofana nalezl roku 788 smrt v bojích poblíže průsmyku, kudy vede cesta z Kappadokie do Kilikie; k této události došlo právě deset let po smrti francouzského reka Rolanda v údolí Roncevaux.

Postupně však bylo působení hrdinovo rozšiřováno až k Eufratu, neboť na hranicích Byzance, zejména podél východní hranice, na Eufratu a Tigridu, probíhaly neustálé boje: v 7. století s Peršany, brzy potom s Araby, které trvaly ještě v 10. století. Původní jméno hrdinovo dostává podobu Digenis (z digennés, „dvakrát narozený“, tj. ze smíšeného manželství Řekyně s Arabem) a je dále komoleno: Dienis, Rienis, Gigenis, Dionys, Dardanis, Iannis, Iannakis atd. Tzv. Grottaferatský rukopis z 15. století, který představuje učené zpracování této látky (a je také psán klasickou řečtinou), se možná vztahuje k události z roku 928, kdy se arabský emir Abu Hafš, jež básník líčí v podobě Digenisova otce, spolu s dvanácti tisíci svých lidí spojil s Byzancí. Uzavření tohoto míru chápou byzantští kronikáři jako zázrak.

Po literární stránce jsou řecké skladby ovlivněny jednak byzantskými milostnými a dobrodružnými romány, jednak v nich lze nalézt i ohlasy literatury klasické (Homéra, Pindara).

² Digenés Akritas, edited with an Introduction, Translation and Commentary. Oxford 1956.

³ Basileios Digenés Akritas, Nea plérés ekdosis meť eisagógés, yposemioseón kai kritiku ypomnématos. Athény 1941.

⁴ Byzantské epos Basilios Digenis Akritas. Přeložil, úvodem a poznámkami opatřil K. Müller. Praha 1938.

⁵ Очерк литературной истории старинных повестей и сказок русских. Петроград 1857, 85–89; 316–332 (rukopis P).

⁶ Viz zejména N. M. Speranskij, Devgenijevo dejanije: K istorii teksta v starinnoj russkoj pis'mennosti: Issledovanija i teksty. In: Sbornik Otdelenija russkogo jazyka i slovesnosti Akademii nauk. T. 99, No 7, 1922, 134–165 (všechny texty); Pamjatniki literatury Drevnej Rusi. XIII vek. Moskva 1981, 28–65; 531–533.

⁷ Le Digenis Slave ou la Geste de Devgenij, Byzantion 10, 1935, 300–334.

⁸ The Tale of Devgenij, Byzantinoslavica 29, 1968, 50–91.

⁹ Např. H. Grégoire, Byzantion 10, 1935, 335–337.

Zachovaná ruská zpracování se však nedají spojit se žádnou dochovanou řeckou předlohou. I když se dokázalo, že jednotlivé pasáže, zejména popisného charakteru, se doslovně shodují s řadou veršů řeckých rukopisů,¹⁰ přesto se řecké a ruské verze liší kompozičně.

V ruském zpracování vidí A. Stender-Petersen¹¹ dvě redakce, z nichž první – jak bylo řečeno – představuje nezachovaný rukopis Musina-Puškina a rukopis T, druhou rukopis P, uveřejněný A. N. Pypinem. První redakce je sice jazykově poněkud starší, ale kompozičně zmatenější: představuje tři samostatné příběhy, z nichž každý má svůj nadpis a končí obvyklou doxologií; přitom prostřední příběh vypráví o tom, jak Děvgenij přemohl byzantského císaře Basileia a sám panoval „v jeho městě“, které není jmenováno – tento příběh ovšem v řeckých předlohách není doložen.

Druhá redakce logicky rozvíjí Děvgenijovu biografii od příběhu jeho rodičů přes jeho narození a mládí až po ženitbu, ale zde je konec ztracen, rukopis končí v půli věty. Stender-Petersen tu vidí dva prototypy, jejichž společným pramenem je neznámý archetyp, od něhož se vyvíjela další zpracování samostatnou cestou, přitom v jedné verzi byl protibyzantsky laděný příběh o boji proti císaři vynechán, v druhé zachován. H. Grégoire poukazuje na možnost, že protibyzantsky upravila látku heretická sekta pavlikiánů; soudí, že postava emira, Digenisova otce, měla předlohou Chrysochira, který byl hlavou pavlikiánů a synovcem pohlavára Karbélase, vnuka Amra Mélitenského. To také vysvětluje převzetí části básně z arabských pramenů. Rovněž císař Basileios, kterým by bezpochyby byl Basileios I. Makedonský, pronásledovatel pavlikiánů, je logicky hrdinovým hlavním nepřítelem. Pavlikiánská verze se podle Grégoira zachovala díky tomu, že pavlikiáni byli vypovězeni do Bulharska. Potom bychom ovšem museli předpokládat, že toto znění vzniklo v 9.–10. století a bulharským prostřednictvím přišlo na Rus, kde pak v dalším přepracování bylo pavlikiánské protibyzantské pojetí v jedné verzi eliminováno.

Filiaci ruských verzí si na základě této Grégoirovy duchaplné hypotézy lze představit takto: základ příběhů o Digenisovi je velice starý, může sahát až do 8.–9. století. Tyto příběhy byly skládány jednak v podobě lidové poezie, jednak upravovány učenými skladateli a kolovaly po celé Byzanci. V pavlikiánském zpracování žily v 9. a v 10. století v Bulharsku, kde byly přeloženy do slovanského jazyka, protože jejich protibyzantská tendence v bulharském prostředí musela být přitažlivá, a odtud by se jako jiná díla psaná staroslověnským jazykem dostaly na

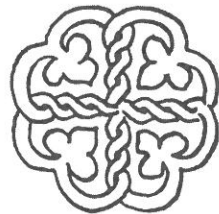
¹⁰ Srov. V. L. Kuzmina, Poetičeskaja stilistika grečeskich poem o Digenise i russkich spiskov „Devgenijeva dejanija“, Trudy Otdela drevnerusskoj literatury 15, 1958, 73–77.

¹¹ Zum Problem des Digenis-Romans. Slavische Rundschau 10, 1938, č. 6, 195–201.

Rus, kde byly dále upravovány. Žádné jihoslovanské zpracování této látky ovšem nalezeno nebylo a ruská věda se také nepřiklání k možnosti jihoslovanského prostřednictví. Tento výklad nám však zatím nabízí jedinou možnost, jak vyložit odchylky řeckých a ruských verzí.

Další otázka je, kdy tato látka vůbec přišla na Rus. Stender-Petersen se domnívá, že ruská úprava pochází z řeckého prozaického zpracování, nikoliv z veršovaného eposu. Má na mysli především byzantský román, který byl vzorem ruským překladatelům. V druhé ruské redakci, která má souvislý románový text, však už vidí přepracování ze 17. století ve stylu románových příběhů o Vasiliji Zlatovlasém a dalších podobných romaneskních skladeb. Ruští badatelé se zpravidla shodují v dataci převzetí románu o Děvgenijovi na konec 12. století, avšak zcela přesvědčivé opěrné body pro jakoukoliv dataci je těžko nalézt.

V našem výboru uvádíme překlad druhé redakce, především proto, že je čtenářsky přitažlivější, neboť poskytuje ucelenější obraz této staré látky. Rukopis sice má několik mezer a není ukončen, avšak jako celek není tak fragmentární a je souvislejší než redakce první. Zároveň je tu patrné celkové poruštění tématu i jazyka, obojí se blíží stylu lidového vyprávění s jednoduchou skladbou vět a neustále se opakujícími stereotypními obraty a epitety. Tím se ruský Digenis vzdaluje svým řeckým předlohám, alespoň jak je známe v jejich literárním zpracování. Představuje osobité pojetí tohoto starého byzantského tématu.

SKUTKY DÁVNÝCH ČASŮ¹² A CHRABRÝCH MUŽŮ, O STATEČNOSTI, CHRABROSTI A UDATNOSTI KRÁSNÉHO DĚVGENIJE¹³

Byla jakási vdova z carského rodu, která se odevzdala spáse – vůbec nevycházela z kostela – a ta měla tři překrásné a velice skvělé syny, jež modlitba jejich matky vedla ke konání chrabých skutků. Tato vdova měla velmi půvabnou dceru, zářící krásou své tváře, a o kráse té dívky uslyšel Amir,¹⁴ car Arabské země, a sebral velmi mnoho svého vojska a vytáhl, aby činil násilí Řecké zemi kvůli kráse té dívky. I přišel car Amir do domu té vdovy, a když pomocí své chytrosti unesl překrásnou dívku, nebyl viděn v Řecké zemi, pouze jediná stará žena z toho domu ho viděla. Její matka v tu dobu byla v chrámě Božím a synové v jiném kraji na lovu. I přišla ta vdova z chrámu Božího a nenalezla svou překrásnou dceru a začala se ve svém domě vypyatvat svých služebníků a služebnic na svou překrásnou dceru a všichni služebníci jejího domu jí řekli: „Nevíme, paní, o tvé překrásné dceři.“ Pouze jediná stará žena z toho domu to viděla a řekla vdově, své paní: „Paní, přišel Amir, car Arabské země, a když uchvátil tvou dceru a naši paní pomocí své chytrosti, nebyl již spatřen v naší zemi.“ Když to vdova od své služebnice vyslechla, začala si rvát vlasy z hlavy a drásat tvář, dala se do pláče pro svou překrásnou dceru a pravila: „Běda mi, ubohé vdově! Kdyby byli moji synáčkové doma, vypravili by se, aby dohonili cara Amira a sebrali by mu svou sestru.“

Zkrátka přišli domů její synové, a když uviděli pláč své matky, začali se své matky vypyatvat: „Řekni nám, matko naše, kdo ti ublížil – byl to car nebo kníže tohoto města? Ať nezůstaneme naživu, budou-li ti ubližovat!“ Jejich matka jim

¹² *Skutky dávných časů*... tento nadpis se shoduje s nadpisem v nedochovaném rukopise Musina-Puškina, jak jej zaznamenal N. M. Karamzin, v rukopise první redakce doložen není; podle A. Stendera-Petersena (*Scando-Slavica* 1, 1954, 87–97) je to původní nadpis celé skladby.

¹³ *Krásného Děvgenije* – podoba hrdinova jména je vždy Děvgenij, řecké jméno není v ruských textech doloženo; Stender-Petersen (*Slavische Rundschau* 10, 1938, č. 6, 196–197) se domnívá, že tato ruská podoba je odrazem řeckého jména Diogenés; podobně v Lavrent'jevském letopise se syn byzantského císaře Leon Diogenés nazývá Děvgenij (doklady pod lety 1095 a 1116); je možné, že i v neznámé řecké předloze bylo původně Diogenés (velitel tohoto jména v 8. stol. bránil Anatolii proti Arabům a padl v bitvě), a to bylo teprve později změněno v Digenés („dvakrát narozený“) a v této podobě zevšeobecnělo.

¹⁴ *Amir, car Arabské země* – titul emir je tu chápán jako vlastní jméno; podle Grégoira (*Byzantion* 10, 1935, 335) je příběh o třech bratrech, kteří jdou pro svou sestru k emirovi, inspirován arabskou básní o Armursiovi.

řekla: „Synáčkové moji milí, nikdo v tomto městě mi neublížil, ale měli jste jedinou sestru, a ta je nyní unesena rukou Amira, cara Arabské země: vyrval mi srdce a podřel mne jako mrtvý stvol, nyní vás zapřísahám, synáčkové moji milovaní, abyste uposlechli mého příkazu. Jděte, dohoňte cara Amira a vezměte mu vaši překrásnou sestřičku. Nevezmete-li mu svou sestru, i vy sami tam položte své hlavy za svou sestřičku, a já zapláču nad vámi, protože nebudu mít děti.“ I řekli jí její synové: „Matko naše milá, netrap se pro to, dej nám své požehnání a pomodli se za nás. Brzy se potají vydáme na cestu.“

I oblékli se v svou zbroj, vsedli na své koně a vyjeli jako zlatokřídlí jestřábi, koně pod nimi jen letěli. A dojeli k hranici Saracénské země a potkali nějakého Saracéna, který stál na stráž. I začali se ho bratři vyptávat: „Pověz nám, bratře, jak daleko je obydlí vašeho cara Amira?“ Saracén vytasil svůj meč a odvážně se na ně vrhl domnívaje se, že jsou uprchlíci, a neznaje jejich statečnost. Nejmladší z bratří však skočil, popadl Saracéna za krk, přivlekl ho k svým bratrům a chtěl ho zabít, ale nejstarší bratr řekl: „Bratři moji milí, proč si máme svůj meč špinit Saracénem, ušpiníme si jej samým carem Amirem, neboť ten se na nás provinil.“ A přivázali toho Saracéna na hoře u stromu a sami se vydali na cestu a potkali mnohé jiné strážné cara Amira okolo veliké řeky, která se nazývá Bagrjanica; bylo jich počtem tři tisíce. Bratři uviděli veliký strážní oddíl cara Amira a nejstarší bratr jim řekl: „Bratři moji milí, máme jít pohromadě proti stráž. I řekl prostřední bratr: „Bratři moji milí, toto je veliký strážní oddíl cara Amira, a my se rozdělíme.“ Nejstarší bratr vyjel po pravé straně, prostřední proti velkému oddílu a nejmladší po levé straně a začali je bít, jako když dobří ženci trávu kosí: jedny stáli, druhé svázali a vyvedli na vysokou horu a hnali je před sebou jako dobrý pastýř ovce a vyhnali je na horu a pobili, pouze třem mužům darovali život, aby je doprovodili k caru Amirovi. A začali se jich vyptávat: „Povězte nám, Saracéni, přebývá váš car Amir ve městě nebo mimo město?“ Saracéni jim odpověděli: „Páni tři bratři, náš car Amir přebývá mimo město, asi sedm mil od města, a okolo toho města stojí mnoho stanů a do jednoho stanu se vejde mnoho tisíc silných a udatných bojovníků: jeden se vrhne proti stu.“ I řekli bratři: „Bratři Saracéni, kdybychom se nebáli Boha, dávno bychom vás vydali smrti, ale ptáme se vás: jaký je stan vašeho cara Amira?“ Saracéni jim řekli: „Stan cara Amira je červený, vespod zelený, stan je protkán zlatem, stříbrem a perlami a ozdoben drahým kamením; jeho bratr má stan modrý a vespod zelený a stan je taktéž vyzdoben zlatem a stříbrem, a jiné stany tam stojí a v nich přebývá mnoho vojáků a dostávají od cara roční žold po tisíce a po dvou tisících, jsou silní a udatní: jeden zaútočí proti stu mužů.“

Bratři propustili ty tři Saracény k jejich caru Amirovi se slovy... (*mezera v rukopise*)... „aby neřekl takový car Amir, že jsme k němu přišli jako zloději.“ A řekli bratři Saracénům: „Jděte domů.“ Saracéni byli rádi, že je propustili, řekli to svému

caru. Když to car uslyšel, tu se vyděsil, povolal své vojáky a řekl jim: „Bratři moji, silní vojáci, měl jsem této noci sen, že tři jestřábi, kteří mě bili křídly, málem zasadili mému tělu rány: proto tito bratři přijdou a budou působit rozbroje.“ V tutéž dobu pak přišli bratři k Amirovu stanu a začali na cara Amira volat: „Care, vyjdi ven ze stanu, pověz nám care Amire, jak to, že nedovedeš postavit stráž na cestu? My jsme totiž přišli k tvému stanu, který nikdo nebránil, a nyní nám pověz... (*mezera v rukopise*) Přišel jsi a unesl jsi naši sestru jako zloděj. Kdybychom tehdy byli doma, nejen že bys nemohl s naší sestrou utéci, nýbrž i celá tvá země by byla námi porobena. A teď nám řekni, kde je naše sestra.“

Car Amir odpověděl: „Bratři moji milí, vidíte tam tu velikou a krásnou horu? Na ní bylo státo mnoho žen a krásných dívek a tam také byla státa vaše sestra, protože mi nebyla po vůli.“ Tu řekli bratři carovi: „Zle se ti od nás povede!“ A vydali se na tu horu hledat svou sestru, její mrtvé tělo, a viděli na hoře mnoho žen a krásných dívek stárých, a začali hledat tělo své sestry, a když našli jednu velice krásnou dívku, začali pro ni prolévat slzy domnívajíce se, že je to jejich sestra.

Ale nejmladší bratr jim řekl: „Bratři, naše sestra tu není, tato není naše.“ I vsedli bratři na své koně a zpívali hlasem velikým k Hospodinu andělskou píseň: „Požehnaný Hospodin, Bůh náš, kterýž učí ruce mé boji a bitvě.“ (Ž 144, 1) A řekli si mezi sebou:

„Vzpomeňme, bratři, na slovo a příkaz naší matky: v jednom dni jsme se narodili, v jednom dni i zemřeme podle nařízení naší matky a své hlavy položíme za svou sestřičku.“

A přiskočili ke stanu cara Amira a jeho stan vyzdvihli na svých kopích. A car Amir jim řekl: „Bratři moji milí, odejděte pryč od tohoto stanu a metejte mezi sebou los, koho z vás určí, aby se se mnou bil; přemůžete-li mne, dostanete i svou sestru; přemohu-li já vás, bude mi potěšením vás všechny pobít.“ Tu bratři odjeli od jeho stanu a začali losovat, metali los poprvé a los padl nejmladšímu bratru, aby se vydal do boje. Bratři pak losovali podruhé, aby nejmladší nešel do boje proti caru Amirovi, který je silný. I podruhé však padl los nejmladšímu bratru, aby se bil. Losovali tedy i potřetí; ale los padl nejmladšímu bratru, aby se vydal do boje a bil se s carem Amirem, protože oni se sestrou společně vyšli z útrob matčiných a narodili se ve stejný den.

I počali bratři nejmladšího bratra oblékat do zbroje: a kde bratři stojí, na tom místě jako kdyby slunce zářilo; a tam, kde oblékají do zbroje cara Amira, tam světlo není, tam je temno, jako kdyby tma byla. Bratři zapěli k Bohu andělskou píseň: „Panovníku, nevydávej stvoření své k pohanění pohanům, nechť se neradují pohané, kteří poskvřňují křesťanskou dívku.“ A vsedli na své koně a srazili se s carem Amirem a začali se sekat šavlemi a bili se mezi sebou kopími. Saracéni a množství vojáků pak uviděli statečnost nejmladšího bratra a řekli svému caru Amirovi: „Veliký

pane, care Amire, vrať jim jejich sestru a uzavři s nimi mír, vždyť jejich nejmladší bratr sám poráží tvou sílu. Kdyby se všichni tři spojili dohromady, celá naše země by byla od nich porobena.“

Jejich nejmladší bratr objel cara Amira zezadu a udeřil ho mezi ramena a srazil ho z koně dolů a uchopiv ho za vlasy přivlekl ho k svým bratrům. I řekli všichni Saraceni caru Amirovi velkým hlasem: „Care Amire, vrať jim jejich sestru, ať tě úplně nezahubí.“ Car Amir jim řekl: „Smilujte se nade mnou, bratři milí, dnes se dám pokřtít svatým křtem pro lásku k té dívce, abych se stal vaším švagrem.“ Ale bratři řekli: „Bratře care Amire, je v naší moci tě zabít mečem a je v naší moci tě pustit: jak můžeme provdat naši sestru za otroka? A nyní nám pověz, kde je naše sestra!“ Car Amir jim řekl s pláčem: „Bratři, vidíte tam to krásné místo, v poli? Tam stojí mnoho stanů a v nich bydlí vaše sestra, a kudy vaše sestra chodí, tam jsou položeny vzácné zlaté látky, a její tvář je zahalená závojem, ozdobeným drahocennými perlami, a stráže ji střeží daleko od stanů.“

Když to bratři uslyšeli, zaradovali se, vyskočili a přiskočili k jejímu stanu, ale stráže jim neřekly nic domnívajíce se, že jsou cizinci, a nevědouce, že jsou její bratři. I přišli bratři k stanu a vstoupili do stanu k své sestře a našli svou sestru sedící na zlatém stolci, její tvář je pokryta závojem ozdobeným drahocennými perlami. Tu se jí začali s pláčem vyptávat: „Pověz nám, sestřičko, o smělosti cara Amira. Jestliže se tě dotkl jediným slovem, setneme mu hlavu a odvezeme ji do Řecké země, aby se nemohl chlubit, že poskvrnil křesťanskou dívku.“

V téže době car Amir shromáždil tři sta velbloudů, naložil je drahocenným arabským zlatem a věnoval bratrům darem pro lásku k té dívce. A řekl car Amir bratrům: „Smilujte se nade mnou, bratři moji, já se zřeknu své víry a dnes se dám pokřtít svatým křtem, abych se stal vaším švagrem.“ Ale bratři řekli své sestře: „Pověz nám, sestřičko naše zda jsi byla carem Amirem zneuctěna: my mu setneme hlavu a odvezeme ji do Řecké země, aby se nemohl chlubit, že poskvrnil křesťanskou dívku.“ Ale dívka řekla bratrům: „Nikterak, bratři, něco takového si nemyslete: když jsem byla unesena carem Amirem, bylo u mne dvanáct chův. Nyní se bojím potupy od lidí i od svých vrstevnic, protože jsem byla zajatkyní. Protože i já jsem vyprávěla caru Amirovi o vaší statečnosti a car Amir ke mně přijížděl vždy jednou v měsíci a zdaleka se na mne díval. Prikázal, abych skrývala svou tvář před svými vrstevníky a do stanu nikdo nevcházel. A nyní, moji milí bratři, chci k vám hovořit, ale nejdříve vás chci zapřísahat prosbou naší matky, abyste uposlechli mého příkazu: jakmile se car Amir opravdu zřekne své víry a dnes se dá pokřtít svatým křtem, nenaleznete takového švagra, neboť je slavný ve své slávě, silný ve své síle, moudrý ve své moudrosti a bohatý ve svém bohatství.“

Bratři pak řekli své sestře: „Matčino požehnání vás spojí s carem Amirem.“ A řekli bratři caru Amirovi: „Chceš-li se stát naším švagrem, zřekni se své pohanské

víry pro lásku naší sestry. Dnes se dej pokřtít svatým křtem a pojed' s námi do Řecké země pro svou milovanou dívku.“ I řekl jim car Amir: „Bratři moji milí, nevydám se vám. Nesluší se, aby Řekové vedli do svého domu švagra jako zajatce. Bude mi velkou ctí nazvat se vaším švagrem, nejdříve však chci jet a sebrat velbloudy z celé země a naložit je bohatstvím a chci vybrat silné vojáky a ty, kteří chtějí jít se mnou k svatému křtu. Přijedu k vám do Řecké země a stanu se vaším švagrem a budu slavný a bohatý. Neunavujte své koně a počkejte na mne na cestě.“

Bratři pak vzali svou sestru a vydali se na cestu. Amírský car přijel ke své matce a k svému bratrovi a začal jim lživě povídat, aby ho nezdržovali, a řekl své matce: „Matko moje milá, když jsem chodil do Řecké země, zjail jsem milovanou dívku, přišli za ní ke mně její bratři a začali se se mnou bít, a jeden z nich, nejmladší, nad mou silou zvítězil. Kdyby se všichni tři bratři spojili dohromady, pak by i celá naše země byla jimi podrobena.“ Matka promluvila hněvivě k caru Amirovi, svému synu, začala si rvát vlasy z hlavy a drásat tvář, a řekla mu: „Proč se nazýváš carem a máš u sebe silné vojáky, kteří berou po tisíci a dvou tisících žoldu? Teď běž, seber své vojsko a jdi do Řecké země a poraz bratry a milovanou dívku přiveď ke mně.“ Amir však řekl své matce lživě: „Matko má, právě to chci udělat, sebrat mnoho svého vojska a jít činit násilí do Řecké země.“ A řekl caru Amirovi bratr: „Pojďme, bratře, rychle, sebereme své vojsko, abychom nepustili do města bratry s milovanou dívkou.“ I řekl car Amir svému bratrovi: „Usedni ty, bratře, na můj trůn, a já sám pojedu činit násilí Řecké zemi.“

V téže době car Amir posadil svého bratra na svůj trůn a sám sebral množství vojska a sebral bohatství a velbloudy z celé země a naložil na ně drahocenné arabské zlato a drahé kamení nesmírné ceny. Když Saraceni uviděli, že takto nejdou do války, neřekli nic. Car Amir dorazil k hranicím Řecké země. I řekl car Amir Arabům: „Bratři moji milí, silní a chrabří Arabové! Kdo chce se mnou prokázat statečnost, ten necht' jde se mnou do Řecké země činit násilí.“ I řekl jeden Arab z nich, který měl na ústech dvanáct zámků: „Veliký hosudare, care Amire, z Řecké země přišli do naší Saracénské země tři mládenci a jeden z nich zvítězil nad tvou mocí: kdyby se všichni tři spojili dohromady, pak by celá naše země byla jimi podrobena. A ty teď chceš jít do Řecké země, takže oni nás všechny do jednoho pobijí.“

Car Amir však poslal napřed do Řecké země bohatství, velbloudy naložené pokladnicemi, a sám si vzal několik svých vojáků a vydal se do Řecké země. Bratři pak dorazili padesát mil před řecké město a zastavili se v poli. Sestra je začala prosit: „Bratři moji milí, neuvádějte mne do velké hanby před lidmi a před našimi krajany, protože jsem byla unesena rukama cara Amira. Počkejte na svého zaslíbeného švagra cara Amira.“

Zkrátka k nim přišel car Amir s celým vojskem, bohatstvím i s velbloudy naloženými zlatem a stříbrem. I řekl car Amir: „Sláva Bohu, který mi prokazuje

dobrodiní, neboť Bůh mne učinil hodným spatřit se s bratry tváří v tvář.“ I řekli bratři caru Amirovi: „Služebníku Kristův, buď naším švagrem.“ Pak se dva bratři, nejstarší a nejmladší, kvůli lidem vydali do města v noci a vstoupili do domu své matky. Když matka uviděla dva syny a svou dceru, řekla jim s pláčem: „Svou sestřičku jste našli, ale bratřička jste ztratili.“ I řekli jí její synové: „Raduj se, matko, a vesel se, neboť náš bratr přebývá s naším zaslíbeným švagrem, s carem Amirem, a ty teď, matko, chystej velikou svatbu, neboť jsme získali švagra – je slavný ve své slávě, silný ve své síle a bohatý ve svém bohatství a nyní ho máme přivést ke svatému křtu.“ A přivedli patriarchu toho města se vším duchovenstvem a přišli k řece Eufratu, připravili koupel,¹⁵ a z města vyšlo mnoho lidu. Když bratři uviděli cara Amira tísněného zástupem, přikázali bratři, aby byl car Amir rychle pokřtěn ve jméno Ducha svatého, a pokřtil ho sám patriarcha a jeho kmotrem byl car toho města. A odebrali se do domu své matky a uspořádali velikou svatbu, převelice slavnou, a slavili svatbu tři měsíce, a potom si car Amir postavil zvláštní dvorec a paláce a začal žít se svou milovanou dívkou.

Potom však uslyšela matka cara Amira, že se dal pokřtít a zřekl se své víry pro lásku k té dívce, a začala si rvát vlasy z hlavy, shromáždila velké množství svého vojska a řekla jim: „Kdo má odvalu vstoupit do Řecké země k svému pánu caru Amirovi a odvést ho z Řecké země s jeho milovanou dívkou?“ I řekli jí tři Saraceni: „My, paní, půjdeme do Řecké země a odneseeme jako... (*mezera v rukopise*) dopis našemu pánovi, caru Amirovi.“ Ona pak jim dala mnoho zlatáků a dala jim tři koně: jeden kůň se nazýval Vichřice, druhý Hrom, třetí Blesk. „Až přijedete do Řecké země a uvidíte svého pána cara Amira, odvedte ho z Řecké země a sedněte na Vichřici a budete pro každého neviditelní; když přijedete do Saracénské země se svým pánem carem Amirem a s jeho milovanou dívkou, sedněte na kůň Hroma, a tu vás uslyší všichni Arabové v Saracénské zemi; když si sednete na Bleska, budete v Řecké zemi neviditelní.“

Saraceni tedy vzali tři koně a dopis pro cara Amira, vydali se na cestu a přišli k řeckému městu, zastavili se před městem na skrytém místě, vsedli na Bleska a byli v Řecké zemi neviditelní. Téže noci carevna Amira cara, překrásná dívka carevna, měla sen, polekala se a povídala svým bratrům: „Bratři moji milí, měla jsem sen: v kterousi hodinu vletěl do mého paláce zlatokřídlý sokol, vzal mne za ruku a vynesl mne z mého paláce a potom přiletěly tři vrány, vrhly se na sokola a sokol mne opustil.“ Bratři shromáždili ve městě všechny kouzelníky, zákoníky a farizeje, vyprávěli jim sen své sestry a kouzelníci řekli bratrům: „Naši paní, překrásnou dívku, chce váš švagr, novokřtěný car Arnir, unést z paláce a utéci do Saracénské země i s vaší milovanou sestřičkou, a tři vrány, to jsou tři Saraceni,

¹⁵ *Připravili koupel* – východní křesťané provádějí křest ponořením celého těla do vody.

stojí za městem na skrytém místě. Jsou vysláni k caru Amirovi od matky s dopisem.“

Bratři pak šli k caru Amirovi a začali se ho vyptávat a obviňovat. On se však zapřísahal živým Bohem. A oni vzali cara Amira a jeli s ním za město se zákoníky a farizeji, našli za městem tři Saraceny, zajali je a začali je vyslýchat. A oni jim vypověděli celé tajemství. Vzali je do města, pokřtili je svatým křtem a začali žít u cara Amira. Jejich koně si vzal car Amir a rozdal je bratrům, svým švagrům.

A potom mudrci začali prorokovat Děvgenijovo narození, a poté carevna Amira cara počala ve svém těle plod mužského pohlaví a porodila syna a dali mu jméno Akrita.¹⁶ Ponořili ho do svaté křestní lázně a nazvali ho jménem Překrásný Děvgenij, pokřtil ho sám patriarcha a jeho kmotrou byla carevna toho města – v tom městě totiž byli dva carové a čtyři careviči. A potom kojila jeho matka careviče Děvgenije do deseti let. V jedenáctém a ve dvanáctém roce začal cvičit s kopím, ve třináctém začal jezdit na dobrých koních a byl na bohatýrském oři obratný a odvážný a oř pod ním jen tančil. Mládenec sám byl velice krásný, jeho tvář byla jako sníh a červená jako makový květ, vlasy jako zlato, oči velmi veliké jako číše, bylo úžasné na něho pohledět. Jeho otec pak mu vybral koně bílého jako holubici a v jeho hřívě bylo zavěšeno mnoho zvonků, jejich hlasy si mysl lidská ani představit nemůže, a když mládenec začal na tom koni skákat a kůň pod ním tančil, byla hlasem těch zvonků lidská mysl uchváčena. Ve svém čtrnáctém roce jezdil Překrásný Děvgenij na lov veškeré zvěře bez zbraně. I začal na svého otce naléhat, otec však mu říkal: „Dítě, ještě je pro tebe brzy myslit na lov zvěře.“ A rozkázal osedlat své koně a vyjet na lov s mládenci a se svými švagry. Mnoho lidí z toho města se šlo podívat na ten přeslavný, zázračný lov, když tento překrásný mladý jinoch chtěl jít odvážně na zvěř. Jeho otec však přikázal, aby vyhnali zajíce z pelechu a začal je lovit se psy. Ale přeslavný Děvgenij se usmál a řekl: „Otče, takto se zvěř neloví, pojďme do vzdálených pustých lesů.“ Otec tedy jel s ním, i mnozí lidé šli za nimi dívat se na udatnost a odvalu tohoto Překrásného Děvgenije. Dorazili do temného lesa a on seskočil ze svého koně a začal chodit po lese a vyhlížet nějakou zvěř, a tu spatřil Překrásný Děvgenij běžícího losa a dohonil ho pěšky, protože byl rychlejší než rychlý oř. A když ho dohonil, popadl ho za zadní nohy a roztrhl ho ve dvě a nesl ho položeného na rukou, a tu viděl v lese běžícího medvěda. Když pak udatný Děvgenij uviděl medvěda, vyskočil a dohonil medvěda, roztrhl mu čelisti a rozerval ho ve dvě.

¹⁶ *Dali mu jméno Akrita* – v ruských textech je toto jméno doloženo jen na tomto jediném místě, akritas byl také byzantský titul (původně znamenal „pohraničník“), v byzantských eposech má Digenis křestní jméno Basilios, které je asi dokladem pozdějších legitimistických tendencí, protože v ruských verzích není Děvgenij nikde nazýván Vasilijem, soudí se, že jejich předlohou byl archaický ruský text.

Když otec a všichni lidé uviděli jeho odvahu, velice se podivili: mnoho lidí tu stálo a divili se. Za chvíli uviděl jeho otec divokou šelmu, která vyběhla z jeskyně v hustém lese, rozevřela tlamu a chtěla jinocha pohltit. Jeho otec řekl: „Dítě mé milé, Děvgeniji, odhoď mrtvé a pohleď na živého: k tobě běží a chce tě pohltit. To není los ani medvěd, chovej se k němu velmi opatrně.“ A když mládenec, Překrásný Děvgenij, spatřil tu divou šelmu, popadl svůj meč a skočil jí v ústrety, udeřil ji mečem po hlavě a rozsekl ji ve dvě. Jakmile to otec uviděl z jeskyně, zaradoval se velice, přišel k svému synovi a líbal ho na ústa a na oči, protože mu Bůh daroval takového hochu a dal mu sílu nad všechny udatné a silné. I řekl otec svému synovi: „Ó světlozárné slunce, přeslavný Děvgeniji, tvůj šat je zašpiněn od potu šelmy a slin medvěda. My však, můj synu, půjdeme do tohoto temného lesa, neboť v tomto lese je pramen vody, v něm jako kdyby svíce hořela. Nikdo z prostých lidí k němu nemůže přijít, protože se v něm děje mnoho divů. Nyní, dítě, půjdeme k prameni a já sám vlastníma rukama umyji tvou tvář, ruce i nohy.“ I uviděli to obyvatelé města, a šli se obyvatelé města podívat na podivuhodný zázrak, přistoupili k prameni a otec počal svému synovi omývat tvář, ruce i nohy. I řekl syn, Překrásný Děvgenij; „Otče, umýváš mi ruce, ale ještě jsou špinavé.“ Po těchto slovech přilétl k tomu prameni veliký drak, který měl čtyři hlavy jako lidské, a když to přeslavný Děvgenij spatřil, popadl svůj meč, vyskočil proti němu a udeřil ho mečem a stal mu všechny hlavy. Když to uviděl otec a všichni lidé, divili se tomu zázraku a jeho otec ho začal sám umývat svými rukama. Oblékli ho v drahocenný šat se vzácným arabským zlatem a rukavice ozdobené perlami.

Potom vsedl mládenec na svého koně, kterému říkali rychlý oř, a počal skákat a kuň pod ním tančil, jeho krásnohlasé zvonce začaly hrát. Přišli do domu k své matce a jeho matka se zaradovala, a když uviděla svého syna, s láskou ho líbala. A od té doby Překrásný Děvgenij začal pomýšlet na válečné činy.

List Filopappův a jeho dcery Maximiany¹⁷ Překrásnému Děvgeniji

Když Filopappas a jeho dcera Maximiana¹⁸ uslyšeli o udatnosti a síle překrásného Děvgenije, začali přemýšlet, jak by ho ulovili jako zajíce do smyčky. Filopappas

¹⁷ *List Filopappův a jeho dcery Maximiany* – tento nadpis je popleten opisovači, protože – jak vyplývá z textu – Filopappas žádný list nenapsal; spletený nadpis má i rukopis první redakce; správné znění bylo v rukopise Musina-Puškina, kde – jak zaznamenal Karamzin – bylo Skazanije o Filopate i o Maxime i o chrabrosti ich.

¹⁸ *Filopappas a jeho dcera Maximiana* – jméno Filopappas, které je v ruském rukopise různě zkomoleno, uvádíme do podoby, jak je tradují rukopisy řecké; v řeckých eposech vystupuje Filopappas ve čtvrtém zpěvu jako jeden z tzv. apelátů, tj. příslušníků neuspořádaných lupičských čet, které bojovaly tu proti císařským vojskům, tu proti muslimům; Filopappovými společníky byli Kinnam a Ioanikios; H. Grégoire soudí, že se v těchto jménech snad tají ozvěna

byl udatný a hodně silný a měl při sobě velké vojsko. Maximiana byla též odvážná a udatná jako muž a jejich vojsko bylo silné a velmi statečné, neboť byli Make-donci. I vypravili se na přeslavného careviče Děvgenije, ale nedošli k řeckému městu a zastavili se na řece Eufratu. Maximiana poslala list plný lsti přeslavnému Děvgeniovi a v listě psala: „Ó světlo, světlozárné slunce, přeslavný Děvgeniji, ty vládneš nad námi všemi statečnými a silnými jako měsíc máj nad všemi měsíci. V měsíci máji rozkvétá všechna nádhera zemská, listnaté stromy se listím odívají a všechna krása nebeská se naplňuje: tak i ty jsi rozkvetl mezi námi, přeslavný Děvgeniji. A nyní tě prosím, přeslavný, neváhej, přijď k nám s nevelkým vojskem na řeku Eufrat, abychom spatřili tvé mládí a udatnost: není v tom žádný obmysl.“

I přečetl ten list přeslavný Děvgenij, usmál se a řekl svému otci: „Otče, chci odjet, abych spatřil přeslavného a udatného Filopappu a pannu Maximianu.“ Jeho otec, car Amir, mu řekl: „Dítě moje milé, je pro tebe brzy, aby ses vydal do tuhé bitvy. Ještě jsi neválčil a nic z válčení nevidal, protože Filopappas je v boji udatný a silný a taktéž i Maximiana, jeho dcera, má odvahu jako muž a jejich vojsko je statečné a velmi veliké.“

Děvgenij pak odpověděl dopisem a poslal muže Řeka a v listě psal: „Je pro mne velkou hanbou vytáhnout proti dívce a bít se, a ty, starý Filopappo, jsi přitáhl s velikou silou a přivedl jsi proti mně množství nevinných lidí.“ Když dívka Maximiana přečetla list, řekla muži Řekovi: „Nikterak, světlozárné slunce a přeslavný Děvgeniji, neměj v mysli své žádné pochyby, neboť jsme přijeli, abychom spatřili tvé mládí.“

Děvgenij den co den přemýšlel, jak by mohl spatřit Filopappovu udatnost, vzal s sebou něco málo Řeků, přijal požehnání od svého otce i od matky a řekl svému otci: „Otče a matko moje, nemějte o tom žádné pochyby, na mém těle nebudou vůbec žádné rány od lidské ruky, protože spoléhám na Boha, na moc Boží a na vaši modlitbu.“ A vydal se na cestu, dorazil k řece, která se nazývá Eufrat, zasatavil se na břehu a poslal své Řeky k Filopappovi a k dívce Maximianě. Když Filopappas uviděl, že Děvgenijových lidí není mnoho, tu je začal pronásledovat s celým svým vojskem. Jakmile udatný Děvgenij spatřil to pronásledování svých poddaných, vzal své kopí, zarazil je hrotem do řeky a přskočil řeku pěšky jako mohutný sokol z rukou lovce a zvolal zvučným hlasem: „Dejte mi mého rychlého koně, kterému říkám komoň!“ Vsedl na svého koně a začal je pronásledovat

písní o posledním králi Kommageny Filopappovi, který zemřel r. 100 n. l., a o perském uzurpátoru Kinnamovi, který žil kolem r. 40 n. l. (Digenis. Notes complémentaires, Byzantion 7, 1932, 317–320); v dochovaných řeckých rukopisech Maximiana vystupuje jako Amazonka Maximo, která není dcerou Filopappovou, nýbrž vůdkyní skupiny apelátů; Digenis se s ní utkal v boji, usekl hlavu její klisně, ale dívku nechal žít; neodolal jejím půvabům, ale pak ji opustil a vrátil se ke své ženě; tyto motivy ruské zpracování nezná.

jako když žnec trávu kosí. Při prvním skoku pobil tisíc Filopappových vojáků, skočil podruhé a rovněž jich pobil tisíc a při třetím skoku dohnal samého Filopappu a udeřil ho kopím, tupým koncem, mezi ramena, a shodil ho z koně na zem. I uviděla dívka Maximiana, že Děvgenij spoutává jejího otce Filopappu, napřáhla své kopí a chtěla přeslavného Děvgenije probodnout zezadu. Děvgenij však, když to uviděl, popadl do své ruky její kopí, uděřil ji svou dlaní přes tvář, shodil ji z koně na zem a oba svázal. Z jejich vojska některé pobili, jiné zajali živé a hnali je před sebou jako dobrý pastýř ovce nebo kůzlata a přehnali je přes řeku. V tom okamžiku se starý Filopappas obrátil k Děvgenijovi a řekl: „Ó zlatokřídý jestřábe, přeslavný Děvgeniji, ty jsi slavný a silný mezi všemi námi silnými a udatnými, ale ještě udatnější a silnější na tomto světě je přeslavný Stratég,¹⁹ který má čtyři syny a všechna jeho vojska nemůže ani země pojmout. Má překrásnou a přeslavnou dceru Stratégovnu,²⁰ která je odvážná a udatná jako muž a co se týká její krásy, není na světě krásnější. Je mnoho carů a králů, kteří jsou udatní a silní, a nikdo si ji nemůže vzít za ženu: kdokoliv tam přijde, nemůže živý odejít z jejich carství, snad tebe Bůh obdaruje. A nyní ušetři mne a mé stáří a pusť mne.“

Přeslavný Děvgenij mu řekl: „Nejdříve ti chci říci toto: jestliže jsi mi řekl pravdu, pustím tě, poznamenám pouze tvou tvář znamením pro budoucí časy.“ Potom ho však Maximiana začala prosit: „Ó světlozářné, zářivé slunce, přeslavný Děvgeniji, ke mně dávali poslat silní a udatní carové a králové velká vojska, ale nikdo mne neposkvrnil jediným slovem, všichni byli poraženi mýma rukama. Nyní Bůh způsobil, že jsem tebou pokořena. Vezmeš-li si mne a budeme-li spolu, nikdo nemůže odolat naší síle.“ I řekl přeslavný Děvgenij dívce Maximianě: „Žádný člověk mi nepomáhá, jen Boží milost a matčina modlitba; ta mi pomůže.“

Děvgenij pak byl velmi moudrý, vzal knihu a přečetl v ní o svém životě a smrti, a v té knize se dozvěděl: Ožení-li se Překrásný Děvgenij s dívkou Maximianou, bude živ šestnáct let, dostane-li překrásnou Stratégovnu, bude žít třicet šest let. Zavolal velkým hlasem na muže Řeka: „Jdi k mému otci a k mé matce a pozdravuj je ode mne mnohým pozdravením a řekni jim: Buď zdrav, otče, s mou matkou. To, co zamýšleli Filopappas a dívka Maximiana, se nestalo. A tohoto starého Filopappu odvezte k mému otci a dívku Maximianu odevzdejte mé matce. Kdyby se matky dotkla byť i jediným slovem, toho dne nemůže zůstat naživu.“ A poslal

¹⁹ *Přeslavný Stratég* – i zde je byzantský titul chápán jako vlastní jméno; v 8. stol. byla Byzantská říše rozdělena na okrsky, zvané themata, v jejichž čele stál stratég; v řeckých eposech se vládcem „části Romanie“ (Byzantinci nazývali Romanií země na pravém břehu Eufratu) nazýval jistý Dukas.

²⁰ *Dceru Stratégovnu* – původně Dukova dcera Eudokie, kterou Digenis unesl, ale pak si chrabřými činy získal náklonnost jejího otce, který mu svou dceru nejdříve nechtěl dát.

je napřed, sám jel za nimi a přijel k otci a k matce. Otec i jeho matka byli velice rádi, že se dočkali svého syna, přeslavného Děvgenije.

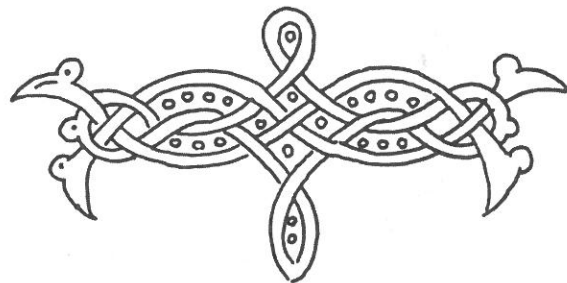
Přeslavný Děvgenij pak začal ve své mysli uvažovat o překrásné Stratégovně a přikázal, aby dívku Maximianu střežila jeho matka a aby Maximiana byla držena pod přísným dohledem. Překrásný a přeslavný Děvgenij se jal neustále přemlouvat svého otce a matku, aby směl spatřit přeslavného cara Stratéga, jeho syny, všechno jejich vojsko a překrásnou Stratégovnu. Jeho otec však mu to začal rozmlouvat: „Dítě moje milé, vzdej se toho úmyslu. Mnohé napadlo spatřit Stratéga a Stratégovnu, ale nepodařilo se jim uvidět je.“

Přeslavný Děvgenij pak přijal požeňání od svého otce i matky, shromáždil množství svého vojska, vzal s sebou drahocenné oděvy a svého koně se zvonkohrou a vsedl na svého rychlého oře. Vydal se se svým vojskem k caru Stratégovi a dorazil na hranici Stratégovy země. Pět verst od města zastavil své vojsko a nařídil, aby drželi okolo sebe silnou stráž, aby je neokradli, a sám Překrásný Děvgenij vyjel na svém koni, jehož zvonky hrály, ke Stratégovu městu. Přijel do města, do brány Stratégova města, a potkal mládence ze Stratégova dvora a vyptával se toho mládence na cara Stratéga a na samu dívku Stratégovnu. Mládenec mu odpověděl: „Náš pán, car Stratég, není doma, nýbrž je v jiné zemi na lovu se svými čtyřmi syny. A ptáš-li se mne, pane, na samu Stratégovnu, není na tomto světě jiné tak překrásné. Přijíždělo k ní mnoho carů, carevičů, králů, kraleviců, ale nikdo ji nespátřil tváří v tvář a nikdo neodjížděl z tohoto carství živý, protože náš Stratég je udatný a silný a jeho synové jsou výkvět jeho vojska a jeho vojsko je nesčíslné a jsou tak udatní, že jeden se vrhne proti stu. I sama Stratégovna je odvážná jako muž, nikomu jinému není dovoleno na ni pohlédnout kromě tebe.“ Když to Překrásný Děvgenij uslyšel, velice se zaradoval, neboť i kniha mu ukázala, že se spojí se Stratégovnou a bude s ní žít třicet šest let. A Překrásný Děvgenij projel Stratégovým městem a přijel k Stratégovu paláci a jal se Stratégův palác prohlížet. A když to sama Stratégovna uviděla, naklonila se z okénka, spatřila Děvgenijovu krásu a začala ve své mysli přemítat, že je krásný, ale není silný. Děvgenij objel palác, vrátil se nazpět a přijel do svého stanu s mláďencem, kterého přijal do svých služeb. A veselil se celou noc, přikázal svým lidem, aby tloukli do bubnů a kotlů a aby hráli, to znamená, aby troubili a hráli na housle.

Když to překrásná Stratégovna uslyšela, začala se vyptávat svých chův, co znamená ta hlučná hudba před městem. A chůvy jí řekly: „To je proto, paní naše Stratégovno, že přišel k našemu městu z Řecké země carevič, Překrásný Děvgenij, přeslavný a udatný, a chce si tě vzít.“

Nazítří jel Překrásný Děvgenij opět do Stratégova města na svém bílém koni, který měl na hřívě připevněné zvonky. Přijel k Stratégovu paláci a jezdil na svém koni, zvonky na koňské hřívě začaly hrát, až tou hudbou mysl lidská byla uchváčena.

Když to Stratégovna uslyšela, naklonila se ze svého okénka, uviděla Děvgenije a řekla svým chůvám: „Jděte na dvůr a zeptejte se ho, proč má tento mládenec tak velkou odvahu proti našemu paláci.“ A vyšla chůva a promluvila k němu: „Ó světlo, světlozářné slunce, mladý jinochu, naše carevna přikázala, abych ti řekla, že tě lituje, protože jsi velice krásný, ale nejsi silný. Jak to, že máš... *(mezera v rukopise)* i zbraň i odvahu proti našemu paláci? Odejdi z města ven, odkud jsi přišel. Chytí-li tě můj otec a bratři... *(zde končí rukopis)*.“

RUSKÝ POUTNÍK VE SVATÉ ZEMI